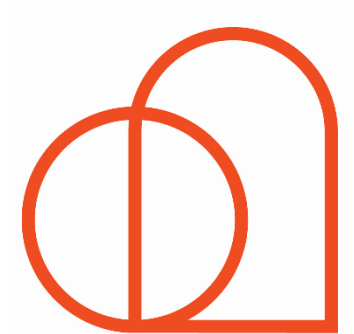

Metodika merania dopadu programov

Spoločenstvo evanjelickej mládeže

so sídlom Zvonárska 160/23, 040 01 Košice

1. Východiská

Hoci je meranie dopadu programov a aktivít v oblasti práce s ľuďmi vo všeobecnosti neľahké, a do veľkej miery ovplyvnené subjektívnym vnímaním jednotlivcov zapojených do zberu dát ako aj hodnotiteľov, v SEMe ho považujeme za nevyhnutné pre skutočný, kvalitný rozvoj ľudského a sociálneho kapitálu mládeže, o ktorý sa našou činnosťou snažíme.

Pod ľudským kapitálom rozumieme osobnostný rozvoj mladých ľudí po hodnotovej, psychickej, fyzickej i duchovnej stránke. Jeho budovanie sprevádza nadobúdanie všestranných vedomostí, zručností, kompetencií, skúseností či emocionálnej stability a odolnosti. Sociálny kapitál mladých zahŕňa najmä schopnosť budovať zmysluplné vzťahy s rovesníkmi, ale aj s dospelými, nachádzať svoje miesto v lokálnej komunite, byť tzv. aktívnym občanom, t.j. aktívne sa podieľať na fungovaní miestnej komunity, byť súčasťou jej rozvoja. V oboch týchto oblastiach je želaným dopadom pozitívna zmena v životoch mladých ľudí. Preto je kľúčovým aspektom merania dopadu programov v našej organizácii preukázanie kauzality medzi programom a zmenou, ktorú spôsobil či už v správaní alebo hodnotách cieľovej skupiny.

Na základe vyhodnotených údajov vieme objektívnejšie zhodnotiť východiskový stav, v ktorom sa jednotlivé programy nachádzajú, identifikovať ich silné a slabé stránky, adekvátne reagovať na meniace sa potreby cieľových skupín, zostavovať primeranú stratégiu organizácie, robiť lepšie informované rozhodnutia a tak celkovo zlepšovať kvalitu realizovaných programov a zvyšovať ich prínos pre mladých ľudí. V neposlednom rade výstupy meraní dopadu pôsobia aj ako silný motivačný faktor pre pracovníkov s mládežou a dobrovoľníkov, ktorí vidia jasnejšie výsledky svojej práce, i prípadne nedostatky, čo im pomáha napredovať. Výstupy meraní dopadu sú taktiež podkladmi pre propagáciu a zvyšovanie povedomia o činnosti organizácie, budovanie silného PR, a tiež poskytujú cenné informácie pre donorov a podporovateľov.

Vzhľadom na široké spektrum programov a aktivít, ktoré sa realizujú na všetkých úrovniach pôsobnosti organizácie (miestnej, regionálnej, celoslovenskej), nemá táto príručka za cieľ určiť presné postupy merania dopadu pre jednotlivé programy, ale má byť usmernením pre pracovníkov s mládežou, organizátorov podujatí a aktivít, školiteľov a ďalších, aby zvolili čo najvhodnejší spôsob merania vzhľadom na špecifiká jednotlivých programov.

1.1. Programová štruktúra

Vzdelávacia oblasť	Vzdelávací program
Výchova k zdraviu	Babince, Chlapince
	Helping Hand
	Prevenčné programy na školách
	Športové programy
Environmentálne vzdelávanie	For Better future
	Eko workshopy
Líderstvo a dobrovoľníctvo	DVK
	Konferencia SEM
	Stretnutie vedúcich mládeží
Formatívne vzdelávanie	Dorasty
	Mládež
	Konfivíkendovky
	Regionálne kluby
	Semináre, webináre
	Skupinky
Praktické zručnosti	Workshopy
	Base camp
	SF dobrovoľnícka víkendovka
	Stáže
	Helping Hand
Európske a Občianske vzdelávanie	Love the difference
	ESC dobrovoľníctvo
	Medzinárodné semináre a dni
	English Bible Campy
Festivity	Semfest

1.2. Cieľové skupiny

Primárnou cieľovou skupinou programov SEMu sú mladí ľudia vo veku od 12 do 30 rokov. Pre niektoré miestne združenia sú cieľovou skupinou aj deti vo veku od 6 do 12 rokov. Pri niektorých špecifických programoch môžu byť sekundárnou cieľovou skupinou aj osoby staršie ako 30 rokov, či osoby zo znevýhodneného prostredia bez ohľadu na ich vek.

Všetky tieto osoby sú z hľadiska merania dopadu programov a aktivít relevantnými cieľovými skupinami. Navyše, v niektorých prípadoch môžu byť do merania dopadu zapojení aj vedúci pracovníci organizácie, dobrovoľníci, rodičia, respektíve zákonní zástupcovia detí a mladých, učitelia, subjekty samosprávy či široká verejnosť. Je preto potrebné vždy prispôbiť meranie aj charakteru cieľovej skupiny, ktorá sa ho zúčastní. Táto by mala byť jasne stanovené na začiatku aktivity/programu.

2. Postupy a nástroje merania dopadu programov

Vo všeobecnosti proces merania a vyhodnocovania dopadu programov organizácie pozostáva z nasledovných krokov:

2.1. Zistenie potrieb zainteresovaných strán

V prvom rade je dôležité si zodpovedať, prečo ideme meranie realizovať, teda **kto sú zainteresované strany** (napr. príjemcovia, programoví koordinátori, organizácia ako celok, partneri, sponzori, a ďalší) a **za akým účelom budú výstupy merania potrebovať**. Toto je nutné spraviť ešte pred začatím samotného programu, respektíve jednotlivých častí programov.

Z pohľadu organizácie ako celku je univerzálnou odpoveďou na túto otázku pri ktoromkoľvek programe **potreba zistiť, či implementácia programu, projektu, aktivity priniesla zamýšľanú zmenu v živote mladého človeka**. Okrem tejto potreby, to môže byť zisťovanie nedostatkov programov v snahe zlepšiť ich, propagácia výsledkov či už pre účely výročných správ, reportovania sponzorom a grantovým schémam, a podobne. Každý program či aktivita, ktorej dopad meriame, môže mať svoje **ďalšie špecifické účely**.

Zisťovanie potrieb zainteresovaných strán pri menších programoch a aktivitách s menším počtom aktérov sa môže udiť **formou individuálnych rozhovorov**. Pri programoch väčšieho rozsahu s viacerými rôznymi zainteresovanými skupinami môže pomôcť si urobiť tzv. „**okružlý stôl**“ – stretnutie, na ktorom je priestor pre otvorenú debatu o programe a jeho požadovaných výstupoch.

2.2. Plánovanie a tvorba konceptu hodnotenia

Koncept hodnotenia je potrebné vytvoriť ešte pred samotným začatím aktivity. Účelom konceptu je stanovenie si kľúčových atribútov merania. Mal by zahŕňať odpovede na nasledovné otázky:

- **Aký je predmet merania?** Čiže aký program, aktivitu meriame?
- **V akom rozsahu?** Celý program? Len jeho časť?
- **Aký je cieľ, účel merania dopadu?** Aké sú želané výstupy a ich plánované využitie? Odporúčame vychádzať z potrieb zainteresovaných strán (viď bod. 1)
- **Aké zdroje sú potrebné na realizáciu merania?**
  - **ľudské:**
    - a) Kto bude meranie realizovať (zber dát, zhodnotenie)? – môže byť jeden alebo aj viacerí
    - b) Kto sú cieľové skupiny/respondenti, ktorí sa merania zúčastnia?
  - **informačné:** Aké metódy a nástroje zberu údajov budú použité? Ako budú zozbierané východiskové údaje (baseline data), na základe ktorých bude možné stanoviť veľkosť zmeny, ktorá vďaka realizácii programu nastala?
  - **časové:** Koľko času je potrebné vyčleniť na meranie? Kedy a v akých fázach sa bude meranie realizovať?
  - **finančné:** Koľko to bude približne stáť? Odkiaľ budú alokované prostriedky?
- **Akou formou budú odprezentované výsledky merania dopadu?**

Súčasťou konceptu hodnotenia je aj **formulovanie evaluačných otázok** (minimálne jednej, maximálne troch), ktoré by mali byť na základe merania zodpovedané. Evaluačné otázky sú spravidla všeobecne formulované a týkajú sa tém súvisiacich s kvalitou hodnoteného programu - ako napríklad relevantnosť programu, dopad, efektívnosť, užitočnosť, systém riadenia procesov a činností pri implementácii programu, a podobne.

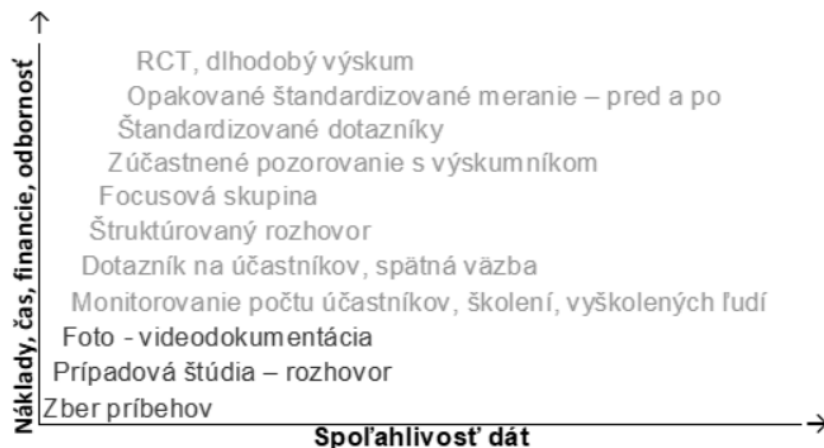
Prázdna tabuľka pre vytvorenie konceptu merania dopadu (a), ako aj vyplnený príklad spolu s príkladmi evaluačných otázok (b) tvoria prílohu č. 1 tejto Metodiky.

3. Zber údajov

Pri výbere metódy zberu údajov je treba myslieť na to, či sú splnené dve kľúčové požiadavky:

- Poskytne nám vybraná metóda údaje, ktoré predpokladáme na základe merania získať (zadefinované v koncepte hodnotenia)?
- Reflektuje vybraná metóda adekvátne okolnosti zberu dát (napríklad veľkosť a charakteristiku skupiny, komunikačné schopnosti respondentov, dostupné zdroje, a pod.)?

Možností, ako merať dopad programov, je mnoho. Líšia sa v náročnosti zdrojov potrebných na ich realizáciu ako aj v spoľahlivosti údajov (viď grafický prehľad, prevzaté ...).

Zohľadňujúc špecifiká programov a okolnosti našej organizácie, sa hodnotenie dopadu uskutočňuje najmä nasledujúcimi vybranými metódami:

DOTAZNÍKOVÝ PRIESKUM

Poskytuje rýchly a prehľadný spôsob získavania údajov prostredníctvom dotazníka či už v papierovej alebo elektronickej forme. Dotazník by mal byť krátky, jednoduchý, vizuálne pútavý, aby motivoval k vyplneniu. Musí obsahovať všetky potrebné vysvetlenia a jasné pokyny od hodnotiteľa k vyplňaniu; musí byť logicky koncipovaný tak, aby jednoznačne naviedol respondenta na otázky, ktoré má vyplňať (v prípade, že na základe predchádzajúcich odpovedí sa ďalšie nevhodné otázky filtrujú a vynechajú).

Veľmi účinné je realizovať dotazníkový prieskum bezprostredne po skončení programu/aktivity a to tak, že respondenti sú v rovnakom čase na rovnakom mieste. V takom prípade je predpoklad, že dotazník vyplní čo najväčší počet respondentov a poskytnuté informácie budú čo najrelevantnejšie. Pri zbere dát týmto spôsobom, je však potrebné zaistiť, aby dotazníky vyplňali respondenti samostatne (bez podpory iných ľudí).

Dá sa predpokladať, že IKT zručnosti našej cieľovej skupiny – t.j. mladých ľudí sú pomerne dobré, preto je efektívne distribuovať dotazník elektronicou formou prostredníctvom odkazu na dotazníkový formulár, ktorý vyplnia za pomoci smartfónu, tabletu, či počítača. To následne uľahčí aj ďalšie spracovanie údajov hodnotiteľom. Príklad dotazníka je uvedený v prílohe č. 2 tejto Metodiky.

INDIVIDUALNÝ HLBKOVÝ ROZHOVOR

Je metódou, pri ktorej sa uskutočňuje štruktúrovaný dialóg medzi hodnotiteľom a respondentom. Hodnotiteľ za pomoci vopred pripraveného scenára kladie otázky respondentovi a jeho odpovede si zaznamenáva prostredníctvom poznámok, prípadne audio pomôcok. S ich použitím však musí respondent vopred súhlasiť. Táto metóda je vhodná pre hodnotenie programov s nízkym počtom účastníkov, kde je možnosť získať rozsiahlejšie, konkrétne, nezovšeobecnené informácie z pohľadu jednotlivca.

Rozhovor sa realizuje na nerušenom bezpečnom mieste. Hodnotiteľ sa snaží používať primeranú slovnú zásobu, ktorej respondent dobre rozumie, respektíve prípadne nejasnosti si môže okamžite s hodnotiteľom ozrejmiť. Je vhodné, ak rozhovor vedie externý dopytovateľ, ktorý nebol priamo zapojený v programe, čím je zabezpečená príjemná otvorená atmosféra, v ktorej sa respondent cíti slobodne vyjadriť aj prípadne negatívne názory.

POZOROVANIE

Táto metóda je postavená na dôslednom pozorovaní javov, udalostí a ich následnej analýze. Účastníci programu/aktivity o pozorovateľovi môžu, ale aj nemusia vedieť v závislosti od zvoleného konceptu hodnotenia. Pozorovateľ by však mal v každom prípade pôsobiť ako externý nezainteresovaný aktér a nemal by prichádzať do kontaktu s pozorovanými účastníkmi ani nijako inak zasahovať do udalostí, aby sa zamedzilo ovplyvňovaniu či už priamo alebo nepriamo.

Pri pozorovaní je možné zapisovať zistené údaje do pozorovacieho záznamového hárku. Táto metóda na jednej strane prináša objektívne informácie bez interpretácie účastníkov, no na strane druhej istá miera subjektivity je i tak vo výsledku prítomná kvôli subjektívnemu vnímaniu situácie pozorovateľom. Metódu je vhodné použiť najmä pre väčšie masovejšie programy/aktivity, kde je prítomnosť pozorovateľa menej rušivá a teda údaje sú zvyčajne menej ovplyvnené, skreslené.

ZBER PRÍBEHOV (CASE STORIES)

Zber údajov vo forme príbehov je ďalšou metódou, ktorá má v prípade mladých ľudí veľmi pozitívne ohlasy. Hodnotiteľ požiada účastníkov programu, aby svoj názor vyjadrili formou napísania eseje, blogu, či natočením krátkeho videa. Je prospešné, ak hodnotiteľ vhodnými otázkami, respektíve zadaním tematickými okruhmi, vymedzí základný obsahový rámec, čo mu pomôže získať relevantné údaje. Taktiež určí maximálny rozsah, termín a spôsob odovzdania. Údaje získané touto metódou môžu byť okrem iného so súhlasom respondentov použiteľné aj pre propagáciu programu.

MONITOROVANIE POČTU ÚČASTNÍKOV, ŠKOLENÍ, A POD.

Touto metódou sa získajú najmä kvantitatívneho charakteru. Monitorovanie sa deje prostredníctvom štatistických nástrojov, tabuliek. Táto metóda si vyžaduje presné vyšpecifikovanie meraných pojmov – aby hodnotiteľ presne vedel, ktoré údaje zahrnúť, a ktoré naopak nie. Údaje získané takýmto spôsobom nevytvádzajú o kvalite daného programu. Preto túto metódu odporúčame využívať len ako doplnkovú.

Vzhľadom na neformálny a zvyčajne skupinový charakter aktivít, ktoré v rámci našej činnosti prevládajú, je vhodné pri meraní ich dopadu využívať aj **doplňujúce neformálne metódy zberu dát**. Sú cielené na získanie okamžitej spätnej väzby, bezprostredných dojmov a pocitov z aktivity ešte počas podujatia uvoľneným, mládeži blízkym spôsobom. Uvádzame niekoľko

vybraných príkladov (spracované z vlastných zdrojov a z Príručky pre hodnotenie aktivít na podporu zamestnávania mladých ľudí, Varšava, 2020):

TELEGRAM

Tento nástroj umožňuje rýchle zhrnutie určitej časti stretnutia (workshop, školenie), vďaka čomu spoznáte atmosféru v skupine. Účastníci sú požiadaní, aby sa zamysleli nad určitou časťou stretnutia a popisujú svoje pocity tromi slovami: pozitívne, negatívne a súhrnne (napr. intenzívne – únava – spokojnosť). Každá osoba číta svoje slová, čím získate spoločné zhrnutie činností (tieto slová môžete napísať na lístočky a nalepiť ich na flipchart, atď.).

RUKY

Cieľom tohto nástroja je zistiť názor na vybrané aspekty projektu, alebo jeho časti (napr. školenie, stáž), a zároveň zhrnúť priebeh a výsledky stretnutí. Účastníci workshopu majú k dispozícii papier, na ktorý nakreslia svoje ruky. Každý prst predstavuje jednu kategóriu hodnotenia, napr. :

- Palec – čo bolo najsilnejšou / najlepšou stránkou projektu / školenia,
- Ukazovák – o čom porozprávam svojim kamarátom,
- Prostredník – najslabší bod školenia / projektu,
- Prstenník – čo by som chcel/-a zmeniť (prvok vyžadujúci zlepšenie),
- Malíček – čo som sa naučil/-a, zistil/-a.

Účastníci zapisujú svoje názory na jednotlivé prsty podľa vyššie uvedených kategórií. Toto cvičenie môžete použiť na zistenie názorov jednotlivcov a / alebo pre skupinové diskusie.

EVALUAČNÁ RUŽICA

Táto metóda sa využíva na získanie spätnej väzby na rôzne aspekty projektu / činnosti v rovnakom čase. Jedná sa o vizuálnu metódu, ktorá umožňuje zozbierať kvantitatívne údaje – názory na rôzne aspekty posudzovaného objektu použitím spoločnej stupnice. Účastníci majú k dispozícii kartičky s nakreslenou „evaluačnou ružicou“. Nákras je vyjadrený formou „veternej ružice“ - namiesto smerovania svetových strán, a zobrazuje rôzne aspekty hodnotenej veci (napr. využitie školenia, pútavosť metód vysvetľujúcich obsah, dostatočný čas strávený na školení). Rozdeľte osi na sekcie priradte im zvolené hodnoty (napr. stupnica od 1-5, kde 1 je najslabšie a 5 najlepšie hodnotenie). Účastníci označia svoje názory na každej osi „evaluačnej ružice“. Následne môžete body pospájať a získate vizuálne pútavý obrázok názorov (finálny efekt pripomína lúčový diagram).

HOVORIACA STENA

Cieľom tejto metódy je získať názory na hodnotenie projektových činností alebo celého projektu. Použitím tejto metódy môžete získať kvalitatívne údaje (druhy názorov) a kvantitatívne údaje (koľkí ľudia zdieľajú daný názor). Na stenu zaveste päť veľkých hárkov papiera. Na každý z nich dajte otázku o realizovaných činnostiach, napríklad:

- Papier č. 1: Čo nové ste sa na školení naučili?
- Papier č. 2: Ako využijete nadobudnuté vedomosti?
- Papier č. 3: Čo sa Vám najviac páčilo na tomto školení?
- Papier č. 4: Čo sa Vám najmenej páčilo na tomto školení?

Papier č. 5: Čo by ste na tomto školení zmenili?

Účastníci napíšu svoje odpovede na každý papier zvlášť, alebo – ak už je tento názor na príslušnom papieri uvedený – pridajú znamienko plus / bodku vedľa daného názoru. Na konci hodnotiteľ zhrnie výsledky a povzbudí skupinu k tomu, aby jednotlivé názory prediskutovali a navrhli odporúčania. Táto forma zberu názorov umožňuje väčšiu otvorenosť účastníkov, ktorí nadobúdajú zmysel pre akčnosť a prekonávajú neochotu hovoriť na verejnosti.

ODPADKOVÝ KÔŠ, KUFOR, VRECE

Pomocou tejto metódy môžete zhrnúť školenie alebo projektovú činnosť. Metóda umožňuje získať údaje o užitočných, nadbytočných alebo chýbajúcich prvkoch z pohľadu účastníkov.

Na tabuľu nakreslite kufor, košík a vrece. Každá vec symbolizuje kategóriu názoru na hodnotenú činnosť:

Kufor: „Čo si odnášam zo školenia?“ (čo bude pre mňa užitočné, čo využijem v budúcnosti)

Odpadkový kôš: „Čo bolo počas školenia zbytočné?“ (čo pre mňa nie je užitočné, čo bolo nadbytočné),

Vrece: „Čo chýbalo?“ (čo by sa malo doplniť pre ďalšie školenie).

Následne môžete účastníkov požiadať, aby svoje názory povedali alebo napísali na lepiace lístky, alebo priamo k obrázkom na flipchart.

HODNOTIACI TERČ

Evaluačná metóda, ktorá vedie respondentov k vyjadreniu svojho názoru prostredníctvom bodového ohodnotenia. Pripravte si niekoľko vyjadrení o podujatí, o ktorých chcete získať názor účastníkov. Napríklad: „Na školení som sa dozvedel viac, ako som očakával.“ „Podujatie trvalo zbytočne dlho.“ Vyveste na viditeľné miesto hodnotiaci papierový terč, ktorý obsahuje štyri sústredné kruhy odlíšené farbou a bodovou hodnotou od 1 do 4. Požiadajte účastníkov, aby vždy po prečítaní vyjadrenia spravili bodku na takom mieste na terči, ktoré zodpovedá miere, do akej s ním súhlasia. 1 = úplne súhlasím, 2 = skôr súhlasím, 3 = skôr nesúhlasím, 4 = úplne nesúhlasím.

KARTY 'ŽIVOT JE ŽIVOT'

Metóda, ktorá vedie k reflexii prežitého, k rozprávanie príbehov, k vyjadrovaniu pocitov, emócií. Rozložte karty na zem tak, aby ich všetci účastníci dobre videli. Položte otázku, na ktorú chcete, aby účastníci prostredníctvom kariet zodpovedali. Napríklad: „Ako sa cítite v danej oblasti (= kľúčová téma stretnutia) teraz po skončení stretnutia?“ Požiadajte účastníkov, aby vstali a vybrali si jednu kartičku, ktorá najlepšie vystihuje ich odpoveď. Keď si všetci vyberú, poprosťte, aby každý ukázal vybranú kartu a popísal, prečo si zvolil práve tu.

Po zvolení metódy hodnotiteľ zhotoví na mieru nástroj zberu dát (dotazník, scenár rozhovoru, pozorovací záznamový hárok, atď.). Pri tvorbe týchto nástrojov je potrebné mať na pamäti nasledovné princípy:

- Otázky zahrnuté v nástrojoch zberu dát konkretizujú evaluačné otázky. Evaluačné otázky kladú hodnotitelia sami sebe, respektíve vyplývajú z potrieb zainteresovaných

skupín. Otázky v nástrojoch zberu dát kladú hodnotitelia skúmanej skupine osôb (respondentom).

- Počet otázok v nástroji musí byť primeraný účelu a dĺžke trvania zberu dát.
- Nástroj zberu údajov má mať jasnú štruktúru. Odporúča sa označovať nadpismi hlavné okruhy (napr. "dôvody účasti na projekte", "účinky účasti na projekte" a pod.).
- Otázky sú kladené v logickom poradí. Každá otázka logicky nadväzuje na predchádzajúcu, alebo v prípade rozhovoru odkazuje na predošlé vyjadrenia respondenta.
- Na začiatok sa odporúča dať relatívne jednoduché úvodné otázky, po nich idú konkrétnejšie, no nie príliš zložité nadväzné otázky, a po nich hlavné otázky, kľúčové pre účel hodnotenia. Najzložitejšie otázky je vhodné umiestniť do stredu nástroja. Na záver patria zhrňujúce a záverečné otázky.
- Otázky musia byť formulované presne, t.j. nesmie vzniknúť pochybnosť o význame otázky (napr. pri časových obdobiach sa vyvarujte pojmom ako "nedávno / v minulosti ...", ale použite konkrétny časový údaj "minulý týždeň / mesiac / rok ...")
- Jedna otázka by nemala adresovať viacero oblastí ("čo sa Vám páčilo a naopak čo sa vám na školení nepáčilo?"). Radšej ich rozdeľte.
- Odporúča sa tiež nepoužívať záporne formulovaných otázok ("nemali ste ...", "neuprednostňujete ...").
- Otázka by nemala zvädzať ku konkrétnej odpovedi.
- Jazyk nástroja musí byť jednoduchý a zrozumiteľný pre respondentov, používajte čo najkratšie vety, bez cudzích slov, odbornej terminológie, skratiek.
- Nástroje zberu dát musia byť vytvárané v súlade s hodnotami a etickými princípmi organizácie.
- Pri tvorbe nástroja zberu údajov musia byť zachované zásady ochrany osobných údajov a anonymita respondenta. Ak kvôli povahe zvolenej výskumnej metódy nie je možné docieľiť anonymitu respondentov (napríklad v prípade zberu príbehov, alebo individuálnych rozhovorov) je potrebné v prípade respondentov, ktorí ešte nedovršíli 18 rokov, získať súhlas zákonného zástupcu dieťaťa s účasťou dieťaťa na zbere dát.

4. Analýza údajov a zhrnutie záverov

Po vykonaní zberu dát nasleduje ich analýza. Jej účelom je verifikovať získané údaje, popísať, zhodnotiť, porovnať ich, identifikovať a vysvetliť príčinné súvislosti, ktoré umožnia lepšie pochopiť vzťah medzi účasťou v programe a zmenou, ktorá nastala v živote mladého človeka, vyvodiť závery a interpretovať ich pre použitie v širšom kontexte. Súčasťou analýzy údajov je aj zodpovedanie evaluačných otázok a formulovanie užitočných odporúčaní na ich základe.

Proces analýzy dát pozostáva z dvoch hlavných krokov, ktorými sú **výber a usporiadanie zozbieraných údajov** a následná **analýza a vyvodenie záverov**. Najprv sa teda overuje správnosť a kompletnosť údajov, odstránia sa neúplne údaje, alebo údaje, ktoré nie je možné

overiť, alebo či ktoré sú ďalej v hodnotení nepoužiteľné. Ďalej hodnotiteľ analyzuje a interpretuje zistené závery.

Údaje získané počas hodnotenia je možné analyzovať viacerými spôsobmi. Analýzu kvantitatívnych dát odporúčame robiť v MS Excel, prípadne v Google Sheets. Skúsenejší môžu siahnuť aj po zložitejších štatistických programoch. V rámci **analýzy kvantitatívnych dát** je možné napríklad usporadovať hodnoty vzostupne alebo zostupne, zisťovať koreláciu medzi veličinami, stanoviť medián, aritmetický priemer hodnôt, percentuálne vyjadriť nárast alebo pokles, a podobne.

Analýza kvalitatívnych dát zvyčajne začína zahrnutím údajov do prehľadného diagramu, pričom dochádza k zredukovaní veľkého množstva neštruktúrovaného textu na údaje, ktoré sa dajú kategorizovať. Získané údaje je možné ďalej usporadúvať, vytvárať chronologické časové línie, porovnávať, alebo inak hodnotiť.

Vyústením analýzy údajov – či už kvantitatívnych alebo kvalitatívnych by malo byť **formulovanie odpovedí na evaluačné otázky stanovené na začiatku merania a celkové zhrnutie záverov merania**. V záveroch by okrem iného nemalo chýbať identifikovanie a popísanie zmeny, ktorá vďaka programu nastala v životoch mladých ľudí. Pri zostavovaní záverov je treba myslieť kriticky, nazerať na ne s odstupom. Prípadne požiadajte niekoho nezainteresovaného, aby sa na závery hodnotenia pozrel nestranným pohľadom. Závery nezovšeobecňujte na celú populáciu (napr. na ľudí, ktorí sa nezúčastnili zberu dát), ak ste použili kvalitatívne metódy, alebo ak skúmaná vzorka nebola vybraná náhodne.

5. Formulácia odporúčaní a zdieľanie výstupov merania

Finálnym krokom pri meraní dopadu programu je formulovať odporúčania a spolu so závermi ich spracovať do prehľadného výstupného materiálu, ktorý bude doručený alebo, ak je to žiadúce, aj odprezentovaný zainteresovaným skupinám a ďalším aktérom, ktorých sa hodnotenie dotýka, a v neposlednom rade závery a odporúčania implementovať do ďalšej práce s mládežou v organizácii.

Pri **formulácii odporúčaní** sa snažte o vyváženosť – t. j. poukážte na silné aj slabé stránky predmetu hodnotenia. Pre väčšiu prehľadnosť je vhodné ich tematicky zoskupiť. Odporúčania formulujte čo najrealistickejšie a najdetailnejšie. Načrtnite tiež postup a časovú indikáciu ich implementácie, tak aby boli pre príjemcov ľahko pochopiteľné a najmä efektívne využiteľné v praxi.

Následne **vyhotovte výstupné materiály** obsahujúce závery a odporúčania na základe uskutočneného merania. Môže byť prehľadná hodnotiacia správa, alebo prezentácia vyhotovená prostredníctvom MS PowerPoint, Prezi, alebo iného prezentačného programu, či rôzne pútavé infografiky alebo video prezentácie. Formu výstupného materiálu prispôbte príjemcom, ktorí ho obdržia.

Šírenie výstupného materiálu so zisteniami hodnotenia medzi zainteresovanými skupinami je veľmi dôležitým prvkom celého hodnotiaceho procesu. Prispieva k celkovému rozvoju organizácie, k utuženiu vzťahov a spolupráce s ostatnými aktérmi, k zvyšovaniu motivácie výsledky skutočne použiť v praxi a zvyšovať tak kvalitu ponúkaných programov a aktivít.

6. Záverečné usmernenia

Čo sa týka frekvencie meraní, na miestnej úrovni v prípade pravidelných aktivít základných kolektívov, sa meranie dopadu realizuje minimálne raz ročne.

Na regionálnej a celoslovenskej úrovni, v prípade jednorazových aktivít sa meranie dopadu realizuje vždy na konci aktivity; v prípade dlhodobých programov s viacerými stretnutiami sa merania dopadu realizuje minimálne na konci programu s využitím východiskových dát získaných na začiatku programu.

Pre podrobnosti a požiadavky na hodnotenie dopadu konkrétnych programov je možné sa kedykoľvek obrátiť na vedenie organizácie, respektíve na vedením poverenú osobu - metodika, ktorý poskytne potrebnú konzultáciu.

7. Prílohy

Príloha 1 (a) - Plán merania dopadu programu (prázdny).....	144
Príloha 1 (b) - Plán merania dopadu programu (príklad).....	145
Príloha 2 - Dotazník pre účastníka vzdelávacieho programu (príklad).....	156

Príloha 1 (a) - Plán merania dopadu programu (prázdny)

Plán merania dopadu programu	
Predmet:	
Rozsah:	
Účel/účely:	
Hodnotiteľ/hodnotitelia:	
Cieľové skupiny (respondenti):	
Evaluačné otázky:	
Metódy a nástroje zberu dát:	
Forma výsledkov merania:	
Časový harmonogram:	
Poznámky:	

Príloha 1 (b) - Plán merania dopadu programu (príklad)

Plán merania dopadu programu	
Predmet:	DVK
Rozsah:	Jednoročný cyklus
Účel/účely:	Zlepšiť ďalší cyklus programu a zvýšiť jeho dopad na participujúcich mladých ľudí
Hodnotiteľ/hodnotitelia:	Ján Vecan
Cieľové skupiny (respondenti):	Študenti DVK
Evaluačné otázky	1. Do akej miery ovplyvnil program svojich príjemcov v oblasti duchovného rozvoja? 2. Ktoré faktory uľahčili, a ktoré sťažili implementáciu projektu z pohľadu jeho realizátorov?
Metódy a nástroje zberu dát:	Dotazníkový prieskum: - Dotazník 1 zameraný na zistenie východiskových údajov (na začiatku programu) - Dotazník 2 zameraný na zmeranie zmeny, ktorú program priniesol (na konci programu) Doplňková neformálna metóda – Karty Život je život (na záver programu)
Forma výsledkov merania:	Infografika zverejnená na webe sem.sk
Časový harmonogram:	1. Príprava konceptu hodnotenia (august) 2. Zber dát (september – 1. ½ mája) 3. Analýza dát (2. ½ mája) 4. Spracovanie a implementácia výsledkov (jún-júl)
Poznámky:	

Príloha 2 - Dotazník pre účastníka vzdelávacieho programu (príklad)

Milý mladý priateľ,

Prosím vyplň tento dotazník o hodnotení vzdelávacieho programu, ktorého si sa zúčastnil. Prieskum je anonymný - jeho zistenia sa použijú len v súhrnnej podobe.

Pri každej otázke označ vždy len jednu odpoveď.

1. Do akej miery splnil vzdelávací program tvoje očakávania?

- úplne (pokračuj na otázku č.2)
- do veľkej miery
- mierne
- do malej miery
- vôbec nesplnilo žiadne očakávania

1.1. Prečo program nesplnil tvoje očakávania? .....

.....

2. Zhodnoť rôzne aspekty práce školiteľov programu:

Odpovede označ na stupnici od 1-5, kde 1 je najnižšia úroveň a 5 je najvyššia úroveň hodnotených prvkov.

Školiteľ Jozef Príkladový

Pripravenosť   1 2 3 4 5

Prístup/reagovanie   1 2 3 4 5

Odbornosť   1 2 3 4 5

Spôsob výučby   1 2 3 4 5

3. Bola dĺžka vzdelávacieho programu adekvátna?

- áno
- nie – príliš krátky
- nie – príliš dlhý

4. Bolo množstvo informácií poskytnutých počas vzdelávacieho programu dostatočné?

- určite áno (pokračuj na otázku č. 5)
- skôr áno
- skôr nie
- určite nie

4.1. Aký obsah podľa teba v programe chýbal? .....

.....

5. Bola teória a prax vhodne vyvážená?

- áno
- nie – príliš veľa teórie
- nie – málo teórie

6. Do akej miery bola pre teba účasť na vzdelávacom programe prínosná?

Označ odpoveď na stupnici od 1-5, kde 1 je najnižšia a 5 je najvyššia miera prínosu.

1   2   3   4   5

6.1. Ktoré prvky by mohli zvýšiť prínos tohto vzdelávacieho programu.

.....

7. Ako hodnotíš stretnutia vzdelávacieho programu po organizačnej stránke?

- veľmi dobre (pokračuj na otázku č. 8)
- skôr dobre
- skôr zle
- veľmi zle

7.1. Čo by sa malo zmeniť na organizácii vzdelávacieho programu?

.....

8. Ako hodnotíš mieru využitia vzdelávacích materiálov?

Označ odpoveď na stupnici od 1-5, kde 1 je najnižšia a 5 je najvyššia miera využitia.

1   2   3   4   5

8.1. Čo by mohlo zvýšiť využitie vzdelávacích materiálov?

.....

9. Doplňujúce poznámky:

.....

.....

.....